BHAVAVEENA *Spl. Issue*
Vol.19, Issue. 5, May 2022
ISSN No. : 2456-4702 - RNI No.APTEL/2003/12253 UCC CARE List Group -1 Journal
Under Arts and Humanities Category

'భయం' కథ ద్వారా రచయిత సమాజానికిచ్చిన సందేశం

- **డా॥ ఒ. రామారావు**, సంస్కృత అధ్యాపకులు, ప్రభుత్వ డిగ్రీ కళాశాల (పురుషులు), శ్రీకాకుళం

కాళీపట్నం రామారావు మాస్టారు రచనలు సరళమైన తెలుగు వ్యవహారం భాషలో వ్రాయబడి సందేశాత్మకంగాను, ఉత్తేజపరిచేవిగాను, స్ఫూర్తినిచ్చేవిగాను ఉన్నాయి. వీరు ఉత్తరాంధ్ర ప్రాంతానికి చెందిన వీరు శ్రీకాకుళం జిల్లా, పొందూరు గ్రామంలో 1924 నవంబరు 9న జన్మించారు. వీరి తల్లిదండ్రులు భ్రమరాంబ పేర్రాజులు.

హైస్కూలు చదివే రోజులలోనే 14వ ఏటనే ముద్దు అనే కథా, ఒకటి రెండు పద్యాలూ వ్రాసినా అవి ప్రస్తుతం అలభ్యాలు, ప్లాటు "ఫారమో అనే శీర్షికతో రచించిన దానిని 'చిత్రగుప్త ' అనే పత్రిక ప్రచురించినటువంటిదాయన మొదటి రచన వీరు తొలిరోజులో కొంతకాలం కోర్టు ఉద్యోగిగా పనిచేసి, అటు పిమ్మట ఉపాధ్యాయునిగా పనిచేశారు. ఉపాధ్యాయుడుగా పనిచేసిన కారణంగానే వారితో సుపరిచయం ఉన్నవారందరూ వారిని 'కారా మాస్టారు' అని అభిమానంతో పిలుస్తారు.

రాగామయి, యజ్ఞం, జీవధార, ఋతుపవనాలు, అభిమానాలు, మహదాశీర్వచనం ,తీర్పు, హింస, అప్రజ్ఞాతం, సంకల్పం, భయం మొదలైనవి వీరి ప్రసిద్ధమైన రచనలు.

కథారచనలో, నవరా రచనలో రామారావుగారి ప్రతిభను గురించి అనేక ప్రముఖ సంస్థలు వారిని సత్కోరించాయి. వారి 'యజ్ఞం' కథను 1995లో కేంద్ర సాహిత్య అకాడమీ అవార్డును గెలుచుకుంది / అందించింది. ఎన్.టి.ఆర్. జాతీయ పురస్కారం, లోకనాయక్ ఫౌండేషన్
సన్మానం, బొమ్మిడాల శ్రీకృష్ణమూర్తి ఫౌండేషన్ అవార్డు, కొండెపూడి శేషగిరిరావు సాహితీ పురస్కారం వంటివెన్నో వారిని వరించాయి. అవార్డుల ద్వారా ఆయన పొందిన డబ్బును ఆయన స్వంతానికి ఖర్చు చేసుకోకుండా శ్రీకాకుళంలో 'కథానిలయం' పేర ఒక సాహితీ సంస్థను ఏర్పాటు చేయడం విశేషం. ఈ విధంగా ఆధునిక కథారచయితలను ఎంతగానో ప్రోత్సహించారు.

సాహిత్యం పరిచయం :

సాహిత్యం అనే మాటలోనే కొంత ప్రత్యేకమైన భావన ఉంది ప్రత్యక్షంగా ఉన్న శబ్దము, అర్థము జన సముదాయానికి సుకుమార ధోరణిలో హితాన్ని చేకూర్చేపద్ధతిలో నిబద్ధమైతే అట్టి శబ్దాల సముదాయానికి సాహిత్యం అని పేరు. హితం అంటే పథ్యం. రోగ లక్షణాన్ని
దూరం చేస్తూ ఆరోగ్యాన్ని పరిరక్షించేది పద్యం అనగా శాశ్వతమైన సుఖానికి దారి చూపేది హితమన్నమాట.

సాహిత్యం హెరిమియోపతి మాత్రలాంటిది అందులో మనకు ప్రత్యక్షంగా కనబడేది పంచదార మాత్రా, దాన రుచీ, మందు ఉందో లేదో కూడా సాధారణంగా గుర్తించలేము. రసాదులు చక్కెర వంటిదయితే హితం మందువంటిది నిజానికి మందు కోసమే కదా పంచదార.
ఏతావతా తేలిన సారాంశం, మానవుని హృదయక్షేత్రంలో సత్సంస్కార బీజాలు ఏపుగా మొలకెత్తటానికి దోహదం చేసేది సాహిత్యం. ఈ లక్షణం పుష్కలంగా భారతీయ సాహిత్యంలో ఉంది.

ప్రస్తుతం నేను ఎంచుకొన్న కథ 'భయం' అనేది మహాభారతంలోని జనమేజయుడు మరియు రురువు మరియు ప్రమద్యర కధను ఆధారం చేసికొని రచించబడింది. ఇది కరుణరసం ప్రధానమైనది. భయం వలన మనిషికి కలిగే ప్రమాదం కంటే మనుషుల గుండెల్లో ఉండే ద్వేషం పాము విషం కంటే భయంకరమైనది.

ఇందులో మానవ సంబంధాలు నైసర్గింకంగా మనుషుల్లో

ఉండే ప్రాణ భీతి ప్రాణభయంవల్ల కలిగే మూడ నమ్మకాలు, వాటి వల్ల పర్యవసానాలు, ఆధునిక వైద్యం అందని కుగ్రామాలలో పురుగం, కుట్ర వలన పడే యాతన మొదలైన విషయాలు చాలా చక్కగా కవి ఆవిష్కరించారు.

'భయం' అనే కథలో పాత్రధారులు

1. పారమ్మ = తల్లి
2. గౌరేసు = తండ్రి
3. సత్తెయ్య = కొడుకు
4. రత్నాలు = సత్తెయ్య భార్య
5. సొమ్ములగురవడు = పశువుల కాపరి 12 యేళ్ళ అబ్బాయి
6. పావుల రావులయ్య = పాముకరిచిన వారికి మంత్రం వేసి వైద్యం చేయడం వృత్తి
7. సుబ్బాయమ్మ = మూర్తీభవించిన స్వార్ధానికి ప్రతీక ఏభైయేళ్ళ ఆమె

తల నుండు విషము ఫణికిని
వెలయంగా దోకనుండు వృశ్చికమునకున్
దలదో క యనకనుండును
ఖలునకు నిలువెల్ల విషముగదరా సుమతీ !

పామునకు తలయందు, తోకయందు తేలునకును విషముండును, దుర్మార్గునకు, తల, తోక అను నియమము లేక శరీర మంతట విషముండును అని అన్నాడు సుమతీ శతక కర్త. పాము కంటే విషపూరాతమైన మనుషులు / వ్యక్తులు ఉంటారనే నగ్న సత్యాన్ని ఆవిష్కరిస్తుంది కాళీపట్నం రామారావు గారి 'భయం' అనే కథ. "పాము మనిషిని కుడుతుంది. మనిషికి చావంటే భయం. పామును చూస్తే చావును చూచినంత భయం. చావుకి భయపడనివాడు పాముకి భయపడడు. పాము కాటేస్తుందో, వెయ్యదోకాని దాని భయం మనిషిని తినేస్తుంది. పురుగులాగ ఎదురు తిరిగితే ఏమి ఉండదు. నీ చేయేపైన అప్పుడు చావు, పావు చీమల్లా చిన్నవైపోతాయి'' అన్న సత్తెయ్య మాటలు - పాఠకుడిని ఆలోచింపచేసేవిగా ఉన్నాయి. ధైర్యంగా ఉండేవాడు ఒకసారే చస్తాడు. భయపడేవాడు రోజూ అనునిత్యం చేస్తూనే ఉంటాడనే భావాన్ని సత్తెయ్య మాటల ద్వారా రచయిత స్ఫురింపచేశాడు.

'భయం' కథ ప్రధానంగా పాముకు సంబంధించిన కథను ఆశ్రయించుకొని తిరుగుతూ ఉంటుంది. పామును చూస్తే మనిషికి ఎంత భయమో మనిషిని చూస్తూ పాము కూడా అలాగే భయపడుతుంది. ఆ భయంతోనే మనిషిని కాటు వేస్తుంది. ఆ భయంతోనే మనిషి చనిపోతాడు పిరికివాడయితే ఏవేవో కథలు చెబుతూ పామును ఆరాధిస్తాడు. మనిషిలోని పాము భయాన్ని కొందరు ఆదాయంగా మార్చుకుంటూర వ్యాపారం చేస్తుంటారు. కథను నిశితంగా పరిశీలిస్తే పాము భయంతో మనుషులు ఎలా ప్రవర్తిస్తారో తెలుసుకోవచ్చు.

ఎవరికైనా తన కుటుంబంలో పాము వలన ప్రమాదానికి గురికావచ్చనే భయం సత్తెయ్య తల్లి పారమ్మలో ఉంది. అందుకే తమ ఇంటిలో పాము కనిపించినప్పుడు ఆమె సత్తెయ్యను కదలనీయలేదు. కదిలితే వీపుపై కొట్టింది. "ఇప్పుడు పాముని స్పష్టంగా చూసింది పారమ్మ ముందు ముందుకి వంగి చూస్తున్న కొడుకు రెక్క అందుకొని ఒక్క గుంజు గుంజింది సత్తిగాడు తేరుకొనేలోగానే వాడి వీపు మీద ఒక్క చరుపు చరిచిందామె'' పారమ్మ భర్త గౌరేసుకు కుటుంబంలోని వారికెవరికైనా ప్రమాదముందనే భయం ఉంది కాని పామంటే భయంలేదు. గౌరేసు తల్లి దండ్రులకు పామంటే భయం ఉంది గాని తెగింపు లేదు. వారికి విశ్వాసాలు ఎక్కువ కోడలు గర్భవతిగా ఉండగా పాముని చంపితే కోడలికి ఏమైనా జరుగుతుందని వారికి నమ్మకం సత్తెయ్య భార్య రత్నాలుకి పాముకంటే మంత్రిగాళ్ళంటే భయం ఎక్కువ మంత్రగాళ్ళు తమకు గిట్టనివాళ్ళ వాకిట్లో పాముల్ని వదులుతారని, అర్ధరాత్రి ఒంటేలు కోసం బయటికి వస్తే ఆ పాము వారిని కాటువేసి చంపుతుందని ఆమె భయం

తన భర్త సత్తెయ్యి ఊరికే పాముల్ని చంపి వ్యాపారాన్ని దెబ్బ తీస్తున్నాడని పావుల రావులయ్యకు కోపం అది మనసులో పెట్టుకొని తమకు అపకారం చేస్తాడని రత్నాలు భయం. అలాగే మంగలి చెంచయ్య భార్యకు పామంటే భయంకాని వాళ్ళ కోళ్ళకు ఆ భయంలేదు.

తమ పిల్లలను పాము పొట్టన పెట్టుకుంటే అవి / ఆ కోళ్ళు పాముతో పోరాడాయి మానవులు ఆపడానికి ప్రయత్నించిన అవి ఆగలేదు. ఆవేళే పొదిగిన కోడి పిల్లలు అక్కడ బుట్టలో మూసివున్నాయి. ఎలా దూరిందో ఎన్నింటిని పొట్టబెట్టుకొందో నిగనిగలాడుతున్న బారెడు పై నున్న పాము ఒకటి, తాజుగా కంతలోంచీ బైటికొచ్చేస్తోంది.

మంగలమ్మి కెవ్వునకేకేసి బిడ్డని చంకకెత్తుకుంది అప్పుడే పరుగెత్తుకొచ్చిన కోడిపెట్ట 'కొక్కు' పెడుతూ, పాముని సమీపించి ఒకటి రెండుకేరులతో పోటాటకు దిగింది. గోళ్ళ గాట్లనీ, ముక్కు పోట్లనీ తప్పించుకోడానికి, పాముదగ్గరగా చుట్టచుట్టుకొంది కోడి లాఘవంగా ఎగిరినప్పుడల్లా, పాము 'బస్సు ' మంటూ పడగ విప్పుతోంది. పెట్ట పిలుపు విని, ఒకటి రెండు కోళ్ళూ, మనిషి మొఱ విని నలుగురైదుగురు మనుషులు పరిగెత్తు కొచ్చేరు. అసలే దోసెడు జాగా పాము బుసలతోనూ, కోళ్ళ కొక్కరింపులతోనూ రణరంగంలా మారింది.

బర్మానుంచి వచ్చిన దంపతులకు పాముల గురించి బాగా తెలుసు. వాళ్ళకు మంతాలన్నా నమ్మకం లేదు. అందుకనే వాళ్ళకు పామంటే అస్సలు భయంలేదు. అన్ని పాములు ప్రమాదకారమైనవి కావని. డజనో, అరడజనో పాములు ప్రమాదకరమైనవీ వారికి తెలుసు మరియు పాములను పట్టే మెలకువలు కూడా వారికి బాగా తెలుసువారు పాముల్ని పట్టి వాటి చర్మాలు ఒలిచి అమ్ముకుంటారు మరియు వాటి మాంసం తింటారని నమ్ముతుంటారు. ఇవన్నీ చిన్న పాత్రల . ఈ పాత్రలతో పాటు ప్రముఖ పాత్రలు పాముల విషయంలో ఎలా ప్రవర్తిస్తారో తెలిస్తే రచయిత సందేశం తెలుస్తుంది. సుబ్బాయమ్మకే కాదు ఆమె కొడుకుకి/కుమారునికి పామంటే తగని భయం. గురవయ్య రెచ్చగాడితే పౌరుషంగా కర్ర తీసుకున్నాడేగాని, తీరా పాము ఇంట మధ్య చూసేసరికి దానిని కొట్టవలసి వచ్చేసరికి పిరికితనంతో భయపడ్డాడు. అది పిరికితనం. కాని సుబ్బయమ్మది పిరికితనం కాదు. ఆమెది మహాస్వార్ధంతో కూడిన భయం. తన కుటుంబంలో ఉన్న వారికి ఆపద కలగకూడదనుకుంటుంది దానితో పాటు తన కుటుంబాన్ని రక్షించుకోవడానికి ఎవరినైనా బలిచేయడానికి కూడా ఆమె వెనుకాడదు. తన ఇంట్లో పామును తన కుమారుడు కొట్ట కూడదని సత్తెయ్యగాని, గురవడుగాని చంపాలని ఆమె అభిప్రాయం. ఏదైన పొరపాటు జరిగితే తమకు ఎటువంటి హాని కలగకూడదని, ఇతరులే దాని ఫలితం అనుభవించాలని ఆమె అనుకుంటుంది.

- ఇలా తన కష్టాలన్నీ సత్తెయ్యకి చెప్పుకొని, చివరికి - ఎలాగో ఓలాగ, ఏం సుళువు చేస్తాడో తనకు తెలీదు, ఆ పాము పని పట్టీ మంది సుబ్బాయమ్మగారు'.

"ఒక్క సుళువుంది'' నసుగుతూ అన్నాడు సత్తెయ్య అని ఆ పక్కనే వున్న పెద్దబ్బాయి కేసి అంచనాగా చూసేడు ఒక్క క్షణం.

"థయిర్యంవైనోడు యింకొక్క మనిషి దొరికినా బాగుణ్ణు "
అన్నాడు సత్తెయ్య నేనేం చేతునన్నట్టు.

"మరి అత్తల (అవతల) పడితేనో అన్నాడు గురవడు "అత్తల పడ్డా, యిత్తల (ఇవతల) పడ్డా నువ్వే కొట్టాల అన్నాడు సత్తెయ్య.

"నాను కొట్టను. నానెందుక్కోట్టాల''

"ఓయే ఊరుకోవయ్యా! పాంవు దూరింది ఆళ్ళ యిరకలోనా సాయానికి నువ్వూ, నేన్నా చెయ్యి సాయం, తోడుండమంటే ఎలాగ సస్తారో మీరిద్దరూ సావండిగాని, నా కొడుక్కి దాని గాలి కూడ తగల్నానికి బల్లకాదంటుంది ఆయమ్మ! యీాయిడే కన్నాదేటి, కొడుకుని ! నిన్నూ నన్నూ

అమ్మకన్లేదేట్కీ నానుండను అంటూ వాడు వెళ్ళిపోబోయేడు.

తమ ఇంట్లో సత్తెయ్య పామును చంపిన తర్వాత పాము కాటుకు గురైన సత్తెయ్య ఇంటికి వెళ్తుంటే కనీసం పరామర్శ కూడా చేయకుండా పాము ఇంకా కొన ఊపిరితో ఉందేమో చూడమని అడిగే సుబ్బాయమ్మ కంగారు పడాడం ఆమె స్వార్ధానికి పరాకాష్ఠ. తనకు హాని చేస్తేనే పాము కరుస్తుందిగాని, తనకు సాయం చేసిన సత్తెయ్య తన వలన ప్రమాదానికి గురైతే పట్టించుకోని సుబ్బాయమ్మ పాముకన్నా భయంకరమైనది. తమ సుఖం తప్ప ఇతరులు సుఖం పట్టని తత్త్వం / స్వభావం ఆమెది.

రావుల రావులయ్యకు పాముల గురించి తెలుసు ఏ పాము కరిస్తే మరణిస్తారో ఏ పాములు కానికావో బర్మా దంపతులు లాగా పావుల రావులయ్యకు కూడా బాగా తెలుసుకానీ జనం పామును చూస్తే భయపడతారు. కనుక వారి భయాన్ని తనకు సంపాదనగా చేస్తాడు. పాము కరిచిందని అంటే మంత్రం వేస్తానంటాడు. ఇంటిని అష్టదిగ్బంధనం చేయాలంటాడు. బూడిద చాల్లాలంటాడు. ఇల్లంతా తిరిగి హడావుడి చేస్తాడు. ప్రతిదానికి డబ్బు వసూలు చేస్తాడు. నమ్మకం లేని వాళ్ళకు మంత్రం వేసినా పనిచేయదని తన శత్రువులకు వైద్యం చేయడు. అతనికి పాములంటే భయం లేదుగాని, భయపడే వారిని ఇంకా ఇంకా భయపెడతాడు. పాము కరిచిన వ్యక్తి బ్రతికిన తర్వాత కూడా వైద్యం పేరుతో అతని నుండి డబ్బు గుంజు కుంటాడు. సత్తెయ్య పాములను చంపడం వలన తన ఆదాయం తగ్గిందని అతనిపై అక్కసు / పగపూని, అతడు చావుబతుకుల్లో ఉన్నాడని తెలిసినా కూడా అతని దగ్గరకు వెళ్ళడానికి నిరాకరించిన దుర్మార్గం అతనిది. అందుచేత అతడు పాము కంటే భయంకరమైనవాడు.

సాముమ్మల గురవడు మానవత్వం కలిగినవాడు నిస్వార్ధపరుడు మంచి మనసున్నవాడు. సుబ్బాయమ్మ పిలిస్తే వస్తాడు. సత్తెయ్యకు తోడుగా నిలబడ్డాడు. పామును నడుమును విరగ్గొట్టాడు. సూటీగా మాట్లాడేతత్త్వం కలిగినవాడు కాబట్టి సుబ్బాయమ్మ కొడుకు పామును కొట్టడంలో సాయం చేయకపోతే తాను ఎందుకు కొట్టాలని ఎదురు ప్రశ్నిస్తాడు. సత్తెయ్యను పాము కరిచిన తర్వాత అతనిని బ్రతికించమని రావులయ్యను మరీ మరీ ప్రార్ధించాడు/స్తాడు. తనలో ఉన్నవారు కూడా తనలాగే సుఖంగా ఉండాలనే తాపత్రయం అతనిది. కానీ రావులయ్య సత్తెయ్య దగ్గరకు రావడానికి నిరాకరించడంతో నిరాశపడ్డాడు. సుబ్బాయమ్మ ప్రవర్తన, రావులయ్య మాటలు అతనికి మనుషుల పట్ల నమ్మకాన్ని సడలించాయి. అందుకే అతడు పశువులశాలకు వెళ్ళినా, ఆ పశువుల్లో అతనికి మానవ మనస్తత్వాలే కనిపించాయి. పామంటే భయంలేదు. పాములకన్నా భయంకరమైన మనస్తత్వం కలిగిన సుబ్బాయమ్మ, రావులయ్య వంటి మనషులంటేనే అతడు భయపడ్డాడు. మానవత్వాన్ని గుండెలనిండా నింపుకున్నా గురవడి వంటి వారే సమాజాన్ని బాగుపరుస్తారు.

"అంతకో జెబ్బా, యింతకో కాలూ జండా కొయ్యలా వుంటాడేగాని, ఆడి మనసు ఎన్నపూస! " అంటారు ఆడవాళ్ళు సత్తెయ్య గురించి. సత్తెయ్యకు పామంటే అసహ్యం తప్ప భయం, భక్తి లేవు. పామును గురించిన కథలు నమ్మడు.

మాటాలే కొంచెం కరుగాని పరచ్చుకుంటే ఇది ఎవళి నాబం అని ఎనక్కి తిరిగి సూడ్డు. సొంతంగా సేసిన్దానికేనా సొడ్డంటాదిగాని, ఆడసేస్తే అడ్డే నేదు " అంటారు. ఆవూరి జనం. పాంపు మీకు బగవంతుడితో సమానంవా ? సెప్పండి దండా లెట్టుకుందాం. పాము దేవుడంటే నమ్మడు. అదొక విషపు పురుగన, అది కనిపిస్తే చంపాలని అతని అభిప్రాయం పామును పట్టుకోవడం, కుండలో పెట్టుకొని ఊరికి దూరంగా విడిచి రావడం వంటి దోవకారుణ్య సిద్ధాంతాలు అతడు వ్యతిరేకిస్తాడు. పామును చంపడంలో అతనికి నియమ నిబంధనలు లేవు. ఎవరు పిలిచినా, ఏ వేళలో పిలిచినా వెళ్ళి పామును చంపుతాడు.

పాము కరవా కూడదు, పాపమూ రాకూడదు అనే మంచి వాళ్ళేక్కడైనా వుంటారు. కదా. వాళ్ళకి ఈ ధోరణి నచ్చేదికాదు. "పోనీ" అని పాంవుల రాంవులయ్యకి కబురంపుదాంవంటే, అందులో బోలెడు చిక్కులున్నాయి. అందుకు రావులయ్య లాగా సొమ్ము కూడా తీసుకోడు అందుచేతనే అతడు ఆ కారణంగా రావులయ్యకు శత్రువయ్యాడు. సత్తెయ్య మనసు వెన్న. అతనిది విశాల దృష్టి. ఇతరులు అడిగితే కాదనలేని జాలిగుణం అతని సొంతం.

తన ఊరును, తన కుటుంబం లాగా భావించేతత్వం అతనిది ఊర్లో ఎవరికి అపకారం జరిగినా అది తనకు అపకారం లాగా భావిస్తారు. ఊరందరూ సుఖంగా ఉండాలని ఆశిస్తాస్తాడు. తన చుట్టూ ఉండేవాళ్ళందరూ సుఖంగా ఉండాలని ఆశించే సత్తెయ్య దేవుడితో సమానం. కాని ఇతరుల స్వార్థం వలన ఆ దేవుడే ప్రమాదానికి గురయ్యాడు.

కొందరు భయపడతారు. కొందరు భయపడేవారితో వ్యాపారం చేసి డబ్బు సంపాదిస్తాడు. కొందరు భయపడుతూ తాము సుఖంగా ఉండాలనుకుంటూ తమ సుఖం కోసం ఇతరులను బలిచేస్తారు. కొందరు భయాన్ని దరి చేరనీయకుండా సమాజం సుఖంగా ఉండాలని ఆశిస్తారు. తన చుట్టూ ఉన్నవారు సుఖంగా ఉండాలని ఆశించే సత్తెయ్య, గురవయ్య వంటివారు సమాజానికి అవసరం అలాంటి వాళ్ళవల్లనే సమాజం బాగుపడుతుంది అప్పుడే

7 సర్వే చ సుఖినస్సంతు, సర్వే సంతు నిరామయా:
7ఏ సర్వే భద్రాణి పశ్యంతు, మాకశ్చిద్ దఃఖభాగ్ భవేత్.

వసుధైవ కుటుంబంగా మానవ సమాజం వర్ధిల్లుతుంది.
అయం నిజ: పరోవేతి గణనా లఘుచేతసామ్.
ఉదార చరితానాం తు వసుధైవ కుటుంబకమ్.

రావులయ్య, సుబ్బాయమ్మ వంటివాళ్ళ వలన సమాజం నష్టపోతుంది. "భయం" కథలో రామారావుగారిచ్చిన సందేశం ఇదే!

భయం కథలో ఆదర్శనీయాంశాలు :

1. ప్రజల భయాన్ని అడ్డం పెట్టుకొని వారిని మభ్యపెడుతూ పబ్బం గడుపుకునే మోసగాళ్ళకు ప్రతీకగా పావులరావులయ్య పాత్రను రచయిత మలిచాడు. ఇటువాళ్ళ పట్ల మనం జాగ్రత్తగా ఉండాలని కవి సందేశం.
2. సొమ్ముల గురవడు పాత్ర చిన్నదేవాని అతని మనసు మాత్రం దొడ్డది. మంచి మనసు ఇతరులకు సాయం చేయాలనే తపన ఇతరుల కష్టాలను తన కష్టాలుగా భావించే మంచి సంస్కారం కలవాడు.
3. సుబ్బయమ్మ మూర్తీభవించిన స్వార్ధానికి ప్రతీక తాను, తన సంసారం బాగుంటే చాలు ఇతరులు ఎలాపోతే నాకేం అనుకునే మనస్తత్వం.

అందరికీ సహాయం చేసే సత్తెయ్య మరణానికి కారణమైన సుబ్బయమ్మ పాముకన్నా విషపూరితమైనది. కాబట్టి ఇటువంటి వాళ్ళ పట్ల మనం మిక్కిలి జాగ్రత్తగా ఉండాలని కవి సందేశం.

4. చావుకు భయపడని వాడు. పాముకు భయపడవలసిన అవసరం లేదనేది సత్తెయ్య తీర్మాణం. ఊరంతా తన కుటుంబంలా భావించడం అతని స్వభావం ఊర్లో ఎవరు పిలిచినా వెళ్ళడం. పామును చంపినా డబ్బు తీసుకోకపోవడం వల్ల అందరూ అతడినే పిలిచేవారు. ఆ కారణంగా పావులు రావులయ్య వ్యాపారం దెబ్బతిని రావులయ్య పత్తెయ్య మీద ద్వేషం పెంచుకున్నాడు. కనుక మనం సత్తెయ్యలాగ మనం సమాజానికి నిస్వార్థ సేవ చేయాలని కవి సందేశం.

పాము వలన సత్తెయ్య తల్లిదండ్రులు ఎంత నరక యాతన పడ్డారో స్వయంగా సత్తెయ్యకు అసహ్యం కలిగింది. 15 యేళ్ళ వయస్సున్నప్పుడు మొదటిసారి పామును చంపవలసిన పరిస్థితి వచ్చింది. మంగలి చెంచయ్య ఇంట్లో కోడి పిల్లల్ని పాము తింటూవుంటే కోళ్ళు సహించలేక పోయాయి. మనుషులు భయపడుతున్నా కోళ్ళు మాత్రం పాము మీదకు దూకాయి. అక్కడున్న మనుషులు కోళ్ళను ఎంత ఆపాలని చూసినా అవి ఆగిలేదు. ఆ దృశ్యాన్ని చూసిన

సత్తెయ్యు ఆగలేక పోయాడు. మనుషులు పామును చంపకపోగా కోళ్ళ నుండి పామును రక్షించాలని చూడడం. తమకు హాని చేసిన పామును చంపడానికి ప్రయత్నిస్తున్న కోడికి మరికొన్ని కోళ్ళు సహాయం చేయడంతో మనుషుల్ని కోళ్ళను పోల్చి చూసుకున్నాడు సత్తెయ్య. అతనికి కోళ్ళు చేస్తున్న పనే మంచిదనిపించింది. వెంటనే లోపలికి వెళ్ళి కఱ్ఱను తెచ్చి పామును చంపాడు. అపట్నించి సత్తెయ్య పాముల్ని చంపడం మొదలు పెట్టాడు.

మాండలిక పదాలకు అర్థాలు:

మందడి = రెండిళ్ళ మధ్య ఉండే ఉమ్మడి గోడ
చీడి = బయట ఉండే అరుగు
ముంజూరు = ఇంటి కప్పు ముందు భాగం (వాన కురిసినప్పుడు) ఇంటి ముంజూరు నుంచి నీటి ధారలు పడుతుంటాయి.
కరదూపం = పొయ్యి వెనుక గోడకున్న మసి
పిడకల కుచ్చిలి = పిడకలతో పేర్చిన పోగు
మెరమెదలు = అనుమానాలు, సందేహాలు
గోర్జి = సన్నగా ఇరుకుగా ఉండేదారి
గూన = మట్టితో చేసిన పెద్ద కుండ
జంతి = సందు
మండ = అరచేయ వెనుకభాగం
ఎత్తరిల్లు = అభివృద్ధి చెందు
గొప్పులు = మొక్కలు పెరిగే సమయంలో ఆ మొక్క చుట్టు ఉండే నేలను గుల్ల చేస్తారు.

❖ ❖ ❖